

POSTRZEGANIE I STOSUNEK WZGLĘDEM ZJAWISKA MIGRACJI W OPINIACH UŻYTKOWNIKÓW WYBRANYCH SERWISÓW INTERNETOWYCH

JAROSŁAW KORCZAK

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9851-424X>

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Wprowadzenie

Zjawisko migracji obecne jest w społeczeństwach już od dawna. Wiąże się z wędrówką ludów, która wpłynęła na przeobrażenia w funkcjonowaniu wielu krajów. Dobitym tego przykładem jest Australia. Kraj pierwotnie zamieszkały przez ludy koczownicze Aborygenów, został w ciągu kilkudziesięciu lat zdominowany przez przybyszów. Przyjezdni ci, dysponując większą wiedzą, siłą, technologią czy uzbrojeniem, zdołali nie tylko z powodzeniem osiedlić się na ziemiach, do których przybyli, lecz także często obchodzili się w sposób brutalny z rdzenną ludnością. Przykładowo dzieci Aborygenów były przesiedlane do innych regionów kraju, aby maksymalnie ograniczyć możliwości kultywowania ich własnej kultury (Lencznarowicz, 2005, s. 28). W miarę upływu lat przybysze w miejscu osiedlenia rozwinęli własny system kulturalny czy państwowy, z którym się w pełni identyfikowali i którego gotowi byli bronić nawet przed rdzennymi mieszkańcami.

Sama migracja obecnie jest zjawiskiem dość powszechnym. Miliony ludzi opuszczają kraj ojczysty w celu osiedlenia się poza jego granicami. Joseph Mangalam (1969, s. 8) zdefiniował to pojęcie jako „względnie stałe przeniesienie się zbiorowości, zwanej migrantami, z jednego miejsca w przestrzeni geograficznej do innego, poprzedzone procesem decyzyjnym opartym o zhierarchizowany system wartości i celów, zakończonym zmianą systemu interakcyjnego”. Innymi słowy dotyczy ona zjawiska celowego przemieszczania się pewnej zbiorowości na inny obszar, skutkującego zmianą relacji społecznych. Ma ona szczególne znaczenie w wymiarze kulturowym, często zmuszając migranta do radykalnej zmiany dotychczasowego sposobu życia,

przyjętych wzorców zachowań i symbolicznej redefinicji własnego postrzegania znaczeń. Termin „migrant” odnosi się do osoby biorącej udział w tym procesie.

Przyczyn migracji jest wiele, zapewne najczęstszą jest poszukiwanie lepszego życia (szczególnie w aspekcie finansowym), większych możliwości rozwoju czy potrzeba zmian (zob. Okólski, 1998; Nowakowska, 2001; Sulmicka, 2004; Ciacek, 2007; Gubernat, 2008; Kępińska, 2008; Małachowski, 2010; Termiński, 2012). Bez względu na powody przybycia do innego kraju zmiana ta wiąże się z wieloma konsekwencjami zarówno dla przybysza, jak i gospodarza. Jak pokazały doświadczenia ostatnich kilku dziesięcioleci, napływ imigrantów z innego (często biedniejszego) kraju wpływał pozytywnie na rozwój społeczeństwa goszczącego. Przykładem może być polska migracja, która nasiliła się po 1989 r. (Klimaszewski, 2002). Polacy, przyjeżdżając do nowego miejsca (Niemcy, Wielka Brytania czy Norwegia), szybko podejmowali pracę, często po niższych stawkach niż rodowici mieszkańcy. Wykonywali profesje, których gospodarze z różnych powodów unikali. Ich obecność była pozytywnym zjawiskiem zarówno dla gospodarzy (tania siła robocza), jak i Polski (wysyłanie rodzinom w kraju części zarobionych pieniędzy). Wielu polskich imigrantów potrafiło się zasymilować z tubylcami, stając się „jednym z nich”, wysyłali swoje dzieci do tamtejszych szkół, płacili podatki, pracowali na dobrobyt własny, jak i kraju, do którego przybyli.

Od samej decyzji o migracji do faktu obecności w innym kraju potrafiły minąć dni, miesiące, a nawet lata. Kraje goszczące przyjmowały tych, których obecność na ich ziemiach mogła przynieść zyski. To zadaniem przybywającego było udowodnienie, że warto go przyjąć. Sama zaś obecność przybyszy z innych krajów pozwalała na ubogacanie kultury, doświadczeń, ogólnie rozwój w wielu dziedzinach życia. Było to możliwe przede wszystkim dlatego, że nowo przybyli wyznawali wartości (religijne, kulturowe, moralne) możliwie zbliżone z tymi, które wyznawali rdzenni mieszkańcy.

W ciągu kilku ostatnich lat charakter migracji uległ zmianie za sprawą obecności nowych przybyszy. Dotyczy to wielomilionowego napływu osób spoza bliskiego kręgu kulturowego, pochodzących z dalekich, odmiennych społecznie, kulturowo czy religijnie krajów. Wielu z nowych emigrantów ucieka z krajów objętych wojną (np. Iran), miejscem ucieczki nie jest jednak kraj sąsiedni nieobjęty wojną, lecz kraje oddalone o tysiące kilometrów od miejsc, w których mogliby znaleźć bezpieczne schronienie. Zatem motyw ucieczki przed wojną czy obawy przed prześladowaniem tracą na rzecz motywu bardziej przyziemnego, jakim jest poszukiwanie optymalnych warunków życia. Dlatego przyjęcie wobec „nowych migrantów” terminu „uchodźca”¹ budzi pewne wątpliwości. Stan ten jest dla Europejczyków nowym doświadczeniem, podsyca wiele emocji, domysłów, które podchwytyją masowe środki przekazu, szczególnie Internet. Na podstawie tych rozważań można przyjąć różne modele zachowań migracyjnych:

¹ Uchodźcą, za internetową wersją *Encyklopedii PWN* (<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/uchodzca;3990750.html>), jest „osoba prześladowana ze względu na: poglądy polityczne, rasę, religię, przynależność do szczególnej grupy społecznej, narodowościowej w swym państwie ojczystym, przebywająca poza terytorium tego państwa i nie mogąca skorzystać ze sprawowanej przez nie ochrony (dodatkową przesłanką jest indywidualna obawa przed prześladowaniem)”.

- Pierwszy, właściwie już nieobecny, w którym przybysz jest przedstawicielem bardziej rozwiniętego społeczeństwa, a rdzenny mieszkaniec mniej. W tych dwóch grupach widoczne są znaczne różnice, zarówno kulturowe, społeczne, religijne, jak i technologiczne. Przybysze dominują nad tubylcami, stopniowo (lub gwałtownie) narzucając im własną kulturę, wzory postępowania, technologię czy religię. Istnieje oczywiście zjawisko stopniowego ścierania się dwóch odmiennych kultur, jednak nie ma ono równomiernej siły. Przykładem tego jest chociażby wspomniane wcześniej postępowanie przybyszy z krajów anglosaskich wobec rdzennych mieszkańców Australii – Aborygenów (Olszewski, 1997).
- Drugi, kiedy przybysz pochodzi z mniej rozwiniętego (np. społecznie czy gospodarczo) kraju, jego stosunek do kultury i wartości wyznawanych w kraju gospodarza jest pozytywny lub obojętny. Przykładem mogą być migranci polscy wyjeżdżający w latach 60.–70. XX w. do USA.
- Trzeci, kiedy przybysz i gospodarz pochodzą ze zbliżonych kultur oraz dysponują podobnym poziomem rozwoju (kulturowego, technicznego, społecznego itp.). Przybysz dość łatwo odnajduje się w realiach i zasadach funkcjonowania w nowym miejscu, wpasowując się do nich. Nie próbuje zmieniać czy narzucać wartości obyczajów tubylcom, często sam się z zastanymi utożsamia. Przykładem może być migracja wewnątrz Unii Europejskiej.
- Czwarty dotyczy sytuacji, w której imigrant jest przybyszem z innego mniej rozwiniętego kręgu społeczno-kulturowego (bądź pogrążonego w kryzysie). Będąc mocno przywiązany do wartości (społecznych, religijnych czy moralnych) kraju, z którego przybywa, neguje lub nie próbuje się utożsamiać z zastalymi. Przykładem mogą być niektórzy przybysze, którzy się izolują w swoich dzielnicach, nie próbując nawiązywać relacji z gospodarzami, np. tzw. No-Go Zone.

Tabela 1. Trzy modele migracji

Model zachowań migranta	Poziom rozwoju społeczeństwa gospodarza	Poziom rozwoju społeczeństwa gościa	Stosunek do wartości i kultury gospodarza	Chęć narzucania własnych norm i wartości akcentowane przez gości
Dominowanie	Niski	Wysoki	Negatywny	Wysoka
Asymilowanie	Wysoki	Niski	Pozytywny/ neutralny	Niska
Akceptowanie	Zbliżony	Zbliżony	Pozytywny/ neutralny	Niska
Negowanie	Wysoki	Niski	Negatywny	Wysoka

Źródło: opracowanie własne.

Przyjmując jako punkt odniesienia ten podział, można dopasować umieszczone w portalach treści dotyczące migrantów jako odpowiedź na interpretację jednego z wymienionych modeli zachowań. W artykule omawiane będą zatem treści o cha-

rakterze egzemplifikacyjnym, w których powstaniu autor nie brał udziału (Silverman, 2008a, s. 84). Zaliczają się do nich w szczególności: treści umieszczone w portalach oraz wypowiedzi internautów powstałe w nawiązaniu do nich.

Metodologia zbierania danych

Badanie polegało na analizie umieszczonych przez migrantów informacji dotyczących użytkowników popularnych internetowych serwisów treściowych. Obecne w literaturze przedmiotu badania na temat stosunku do imigrantów mają zazwyczaj charakter ilościowy. Obrazują deklarowany stosunek badanych do przedstawicieli określonych narodowości (Szacki, 1969; Nowicka, 1996; Weigl, 1999; Nowakowska-Buryła, 2009; Wenzel, 2009; Tłuściak-Deliowska, 2014; CBOS, 2015a, 2015b).

W badaniu posłużyłem się jakościową metodą analizy treści (zob. Palska, 1999; Silverman, 2008a, 2008b; Denzin, Lincoln, 2009). Nie polega ona jedynie na prostym wnioskowaniu badacza na temat analizowanego materiału, odczytaniem treści umieszczonych przez autora i ich interpretacji (Fiske, 2009, s. 182; Goban-Klas, 2009, s. 131–132). Obejmuje ona wielopłaszczyznową interakcję między: wiedzą, przekonaniem, doświadczeniem a intencjami motywującymi autora do napisania tekstu; wiedzą, doświadczeniem i przekonaniem samego badacza a kontekstem społecznym wpływającym na proces tworzenia przekazu i jego późniejszej interpretacji (Szczepaniak, 2012, s. 86). Zostały zatem poddane analizie reakcje na obserwowane wydarzenia, których tłem (czy aktorami) są migranci, nie zaś same deklaracje i opinie na temat całych grup społecznych.

Dobór analizowanych treści był celowy. Uwzględniono w nim zwłaszcza dwa kryteria: bezpośrednie nawiązanie do badanych zagadnień i merytoryczny charakter umieszczonej w portalu treści oraz popularność danego komentarza. Poszukiwanie określonych treści polegało na wpisaniu określonej frazy w wyszukiwarce, tzw. tag. Użytkownicy umieszczający określony materiał muszą podać jego tytuł, opis oraz słowa kluczowe z nim związane (w celu ułatwienia odnalezienia go w przyszłości).

Na potrzeby badania w wewnętrznej wyszukiwarce danego serwisu wpisano następujące tagi: *uchodźcy* i *imigranci*². Zapoznano się z ponad setką najpopularniejszych na danym portalu tematów (dotyczących środowiska migracji) oraz umieszczonymi pod nim komentarzami. Dodatkowym kryterium doboru komentarzy do analizy była ich wartość merytoryczna, to znaczy, czy zawierały one możliwie logiczną argumentację prezentowanych bądź manifestowanych poglądów.

Na potrzeby badania sformułowałem następujące pytania badawcze:

- Jaki obraz migranta (model) jest najczęściej prezentowany na wspomnianych portalach internetowych?

² Jeśli w serwisie nie było takiej możliwości, dokonano ręcznego przeszukiwania kilkuset materiałów w celu odnalezienia tych, w których podejmowana jest tematyka migracji.

- Jaki jest manifestowany stosunek internautów do poszczególnych modeli migrantów?
- Jakie są oczekiwania internautów związane z ewentualną obecnością imigrantów w Polsce?

Ze względu na to, że badania mają charakter eksploracyjny, zrezygnowałem z przyjęcia hipotez.

Teren badań

Terenem badań były następujące serwisy treściowe (zob. *SW Research*, 2013), „Sadic.pl”, „Kwejk”, „Wiocha”, „Chamsko”, „Mistrzowie.org”, „paczaizm” oraz „JBZD”. Serwis treściowy jest serwisem, o którego zawartości decydują sami internauci, tego typu serwisy są popularne nie tylko w Polsce, a wśród zagranicznych wymienić należy chociażby: „fishki.net”, „4chan” czy „cracked.com”. Rola twórców strony ogranicza się do delegowania administratorów czy moderatorów, których zadaniem jest weryfikacja nadesłanych materiałów, podejmowana w oparciu o regulamin serwisu. Dysponują oni narzędziem dyscypliny w postaci różnej formy ostrzeżeń z zablokowaniem konta włącznie, prowadzone są również rankingi najbardziej aktywnych użytkowników (komentarze czy przesyłane treści) [zob. *Netografia* 26].

Internetowe serwisy treściowe cieszą się dużą popularnością zarówno wśród młodzieży, jak i osób dorosłych. Zawierają głównie zdjęcia, komentarze bądź materiały audio-wideo nawiązujące do aktualnych wydarzeń. Są one ważnym medium dla pokolenia, które niebawem będzie rozpoczynało samodzielne życie, kształtując w mniejszym lub większym stopniu jego stosunek do bliższego i dalszego otoczenia.

Przyczyn tak dużej popularności tych serwisów upatrywać można szczególnie w: prostocie przekazu wizualnego, który w krótkim czasie trafia bezpośrednio do odbiorcy, oraz łatwości dostępu do nich, często poprzez telefony komórkowe z dostępem do Internetu. Portale te są również synonimem wirtualnej wolności, wszakże pozwalają każdemu odbiorcy na to, aby stał się nadawcą treści. Obcowanie użytkownika z portalem nie ogranicza się zatem do biernego odbioru narzuconych treści, lecz przybiera postać jego współtwórcy. Pozory anonimowości umożliwiają większą swobodę w prezentowaniu własnych opinii. Także tych, które w „realu” mogą narazić ich nadawcę na ostracyzm społeczny.

Wyniki badań i podsumowanie

Analiza ponad 500 treści, których temat dotyczył migracji, oraz zamieszczanych przy nich komentarzy, pozwoliła na udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Przy określonych stwierdzeniach umieszczono linki do przykładowych obrazujących je treści; umożliwia to odbiorcy samodzielne zapoznanie się z nimi i wyciągnięcie wniosków.

- *Jaki obraz emigranta (model) jest najczęściej prezentowany na wspomnianych portalach internetowych?*

Dostrzec można niemal jednokierunkową tendencję prezentowania uchodźców (migrantów) jako: sprawców przemocy [zob. Netografia 24], agresorów [zob. Netografia 8], najeźdźców [zob. Netografia 21], oszustów [zob. Netografia 1, 7, 16], niewdzięczników [zob. Netografia 25], gwałcicieli [zob. Netografia 3, 11], leni, wandalii [zob. Netografia 19], nieprzystających do kultury, w jakiej się znaleźli, czy osób często utrzymywanych z pieniędzy gospodarzy [zob. Netografia 23]. Sami gospodarze są prezentowani jako często nieświadome [zob. Netografia 9] ofiary [zob. Netografia 14]. Odpowiada to modelowi „Negacji”. Migranci przedstawiani są jako przyjezdni z kraju opóźnionego, którzy poprzez swoją kulturę, religię, postawy czy wzorce zachowania okazują niechęć do społeczeństwa (bądź bezpośrednio do jego przedstawicieli czy działań pomocowych). Jednocześnie sami migranci czy niektórzy politycy im sprzyjający [zob. Netografia 10] dążą często do narzucenia lub przynajmniej zaakceptowania ich czynów [zob. Netografia 20]. Jednakże warto zwrócić uwagę, że ten wzór, obecny w materiałach przesyłanych na portale internetowe, nie dotyczy wszystkich migrantów, odnosi się głównie do grup młodych [zob. Netografia 5], śniadych lub ciemnoskórych mężczyzn, powiązanych z islamem [zob. Netografia 18]. W przypadku wzorów innych uchodźców/emigrantów (jednak rzadziej utożsamianych z tą grupą), sporadycznie przewija się postać obywatela Ukrainy³, postrzeganego jako pracownik mniej lub bardziej wykorzystywany [zob. Netografia 27] przez Polaka⁴. Jego wzór można powiązać z modelem „Akceptacji”, w którym przyjezdny, pochodzący ze zbliżonego kręgu kultury czy rozwoju społecznego, odnosi się przynajmniej neutralnie do istniejącego ładu w kraju, do którego przyjechał, nie narzuca również własnych wartości, starając się nie wyróżniać na tle gospodarzy.

• *Jaki jest manifestowany stosunek internautów do poszczególnych modeli migrantów?*

W odniesieniu do modelu „Negowania” stosunek manifestowany w komentarzach był jednoznacznie negatywny, pojedyncze głosy [zob. Netografia 17] próbujące bronić czy relatywizować znaczenie omawianego przekazu, spotykały się z atakami [zob. Netografia 2] bądź były „minusowane”⁵. Komentatorzy potępiali zachowanie migrantów widoczne w zamieszczonych materiałach, jednocześnie odnosili się często do samej polityki poszczególnych państw, które mimo obserwowalnych konsekwencji obecności pasujących do tego modelu grupy migrantów, nie podejmują żadnych widocznych kroków w celu zmiany tej sytuacji, bądź udają że tego nie dostrzegają [zob. Netografia 12].

W przypadku modelu „Akceptowania” opinia internautów była w znacznej mierze neutralna, choć nie brakowało głosów negatywnych w stosunku do obywateli Ukrainy, związanych głównie z obecnością w ich kraju akceptacją czy wręcz gloryfikacją działań UPA.

³ Biorąc pod uwagę wcześniej przytoczoną definicję, uchodźcy, obywatele Ukrainy mogą być w opinii autora również identyfikowani z uchodźcami na równi z innymi narodowościami.

⁴ Postać obywatela Ukrainy występuje jako „małpa Ukrainiec” często w towarzystwie „małpy Polaka”. Jednakże ta forma prezentacji nie może być traktowana jednoznacznie jako próba ośmieszania żadnej z tych narodowości.

⁵ Wiele portali umożliwia ocenianie treści umieszczonych na nich. Popularne formy oceny to „plus-minus” „łapka w górę – łapka w dół” lub wyrażenie uznania, np. w formie „wirtualnego piwa”.

Biorąc pod uwagę fakt, że w badanych treściach obecne były właściwie jedynie dwa modele, stosunek do pozostałych nie mógł zostać jednoznacznie określony. Co prawda bazując na wcześniejszych swobodnych obserwacjach portali (nie związanych z tym badaniem), można zaobserwować, że internauci negatywnie odnoszą się do tych modeli zachowań imigranta, które dążą do szeroko rozumianej dominacji nad gospodarzami oraz kiedy uważają, że migranci naprawdę potrzebują pomocy [zob. Netografia 13]. Wyrażają się pozytywnie lub mają stosunek ambiwalentny do modeli zachowań, które tych wartości przestrzegają.

- *Jakie są oczekiwania internautów związane ewentualną obecnością imigrantów w Polsce?*

Na podstawie analizy wspomnianych materiałów, można stwierdzić, że internauci komentujący oraz publikujący treści w badanych portalach raczej niechętnie odnoszą się do wizji obecności imigrantów w Polsce [zob. Netografia 15]. Podobne opinie wyrażają badani w populacji generalnej (CBOS, 2017). Jeśli jednak biorą pod uwagę ich obecność, oczekują, że przybysze uszanują polskie wzorce, zachowania i wartości [zob. Netografia 4]. Jeśli przyjezdni różnią się wyznawaną religią [zob. Netografia 6], to jeśli nie próbują jej narzucać innym, ich obecność nie budzi u większości silnych emocji. Ważne jest również podjęcie pracy zarobkowej [zob. Netografia 22], choć sporadycznie pojawiają się uwagi, że jest to robione kosztem Polaków.

Podsumowując, można zatem przyjąć, że istotnym elementem warunkującym nastawienie do przyjezdnych jest ich zachowanie oraz stosunek do integracji z wartościami kraju przyjmującego. Ma ona polegać na wzajemnej adaptacji imigrantów i społeczeństwa przyjmującego zarówno w wymiarze ekonomicznym, społecznym, kulturowym, jak i politycznym (Kicinger, 2005, s. 3, za: IOM, 2003). Akceptacja przez imigrantów kultury kraju przyjmującego (jej głównych wartości i języka) możliwa jest oczywiście przy zachowaniu kulturowej różnorodności oraz świadomości ich dziedzictwa etnicznego (Łodziński, 2008, s. 73). Zatem internauci nie oczekują od nowo przybyłych całkowitego kulturowego przystosowania, łącznie z porzuceniem własnych wartości i upodobnieniem się do dominującej większości. Proces ten może mieć charakter dwustronny, jest w nim miejsce dla odmiennych tożsamości przyjezdnych, lecz w połączeniu ze zgodnym współlistnieniem z kulturą kraju przyjmującego (Baubock, 1997, za: Łodziński, 2008, s. 73).

Bibliografia

- CBOS. (2015a). *Stosunek do innych narodów. Komunikat z badań nr 14*. Warszawa.
- CBOS. (2015b). *Zmiany nastawienia Polaków do innych narodów. Komunikat z badań nr 113*. Warszawa.
- CBOS. (2017). *Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców. Komunikat z badań nr 1*. Warszawa.
- Ciacek, P. (2007). *Druuga fala Wielkiej Emigracji. Raport z badań ilościowych*. W: L. Kolarska-Bobińska (red.), *Emigrować i wracać, Migracja zarobkowa Polaków a polityka państwa* (s. 55–60). Warszawa: Fundacja Instytut Spraw Publicznych.
- Denzin, K.N., Lincoln, S.Y. (2009). *Metody badań jakościowych*. Warszawa: WN PWN.

- Fiske, J. (2009). *Wprowadzenie do badań nad komunikowaniem*. Wrocław: Wydawnictwa ASTRUM.
- Goban-Klas, T. (2009). *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*. Warszawa: WN PWN.
- Gubernat, E. (2008). Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania migracji na europejskim rynku pracy. W: M. Noga, M. Stawicka (red.), *Problemy gospodarki światowej* (s. 119–130). Wrocław: Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1191.
- IOM. (2003). *Integracja migrantów. Stanowisko IOM*. Warszawa.
- Kępińska, E. (2008). *Migracje sezonowe z Polski do Niemiec. Mechanizmy rekrutacji, rola rodziny i różnicowanie według płci*. Warszawa: Wydawnictwa UW.
- Klimaszewski, B. (red.). (2002). *Emigracja z Polski po 1989 roku*. Kraków: AN KBP Biblioteka Polonijna, Grell.
- Lencznarowicz, J. (2005). *Australia*. Warszawa: Wydawnictwo Trio.
- Łodziński, S. (2008). Integracja i kultury imigrantów. Spory wokół ochrony praw społeczności imigranckich w Europie. W: A. Grzymała-Kozłowska, S. Łodziński (red.), *Problemy integracji imigrantów. Koncepcje, badania, polityki* (s. 72–92). Warszawa: Wydawnictwa UW.
- Małachowski, W. (2010). *Migracje we współczesnym świecie. Implikacje dla Polski*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- Mangalam, J. (1969). *Human Migration*. Lexington: University of Kentucky Press.
- Nowakowska, R. (2001). Migracja w wybranych krajach Europy a wychowanie międzykulturowe. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3–4, 77–86.
- Nowakowska-Buryła, I. (2009). Między stereotypem a rzeczywistością – postrzeżenie osób odmiennych kulturowo przez uczniów szkoły podstawowej. W: E. Dąbrowa, U. Markowska-Manista (red.), *Między kulturami. Edukacja w wielokulturowej rzeczywistości* (s. 121–129). Warszawa: Wydawnictwo APS.
- Nowicka, E. (1996). Obcy etnicznie w świadomości młodzieży szkolnej i studenckiej. W: E. Nowicka, J. Nawrocki (red.), *Inny – Obcy – Wróg*. Warszawa: Oficyna Naukowa.
- Okólski, M. (1998). Imigranci Przyczyny napływu, cechy demograficzno-społeczne, funkcjonowanie w społeczeństwie polskim. Instytut Studiów Społecznych UW, *Prace Migracyjne*, 17.
- Olszewski, W. (1997). *Historia Australii*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Palska, H. (1999). Badacz społeczny wobec tekstu. Niektóre problemy analizy jakościowej w socjologii i teorii literatury. W: H. Domański, K. Lutyńska, W. Rostocki (red.), *Spojrzenie na metodę. Studia z metodologii badań socjologicznych* (s. 161–176). Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.
- Silverman, D. (2008a). *Prowadzenie badań jakościowych*. Warszawa: WN PWN
- Silverman, D. (2008b). *Interpretacja danych jakościowych*. Warszawa: WN PWN.
- Sulmicka, M. (2004). *Trendy we współczesnych migracjach międzynarodowych. Studia i Prace. Zeszyty Naukowe Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH*, 6.
- Szacki, J. (1969). *Polacy o sobie i innych narodach*. Warszawa: OBOPiSP.
- Szczepaniak, K. (2012). Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych –refleksje metodologiczne. *Acta Universitatis Lodziensis, Folia Sociologica*, 42, 83–112.
- Termiński, B. (2012). *Przesiedlenia inwestycyjne. Nowa kategoria migracji przymusowych*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Łośgraf.
- Tłuściak-Deliowska, A. (2014). Dystans społeczny wobec innych: analiza postaw młodzieży wobec wybranych grup narodowo-etnicznych. *Człowiek – Niepełnosprawność – Społeczeństwo*, 4(26), 85–104.
- Weigl, B. (1999). *Stereotypy i uprzedzenia etniczne u dzieci i młodzieży. Studium empiryczne*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Wenzel, M. (2009). *Stosunek do obcokrajowców w Polsce*. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.

Netografia

1. <https://jbydy.pl/obr/570664/uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
2. <https://kwejk.pl/obrazek/2536559/prawdziwy-polak-vs-syryjski-uchodzca.html>, dostęp: 11.01.2019.

3. <https://kwejk.pl/obrazek/2556199/przydadza-sie.html>, dostęp: 11.01.2019.
4. <https://kwejk.pl/obrazek/2967375/czy-jestes-za-przyjeciem-uchodzcow.html>, dostęp: 11.01.2019.
5. <https://kwejk.pl/obrazek/3201415/biedny-maly-chlopiec.html>, dostęp: 11.01.2019.
6. <https://kwejk.pl/przegladaj/2541561/0/powody-dla-ktorych-powinnismy-stanowczo-zabronic-uchodzc-com-osiedlenia-sie-w-polsce-wg-prowokacyjnego-wpisu-coacha-grzesiaka.html>, dostęp: 11.01.2019.
7. https://www.chamsko.pl/68005/Mala_bezbronna_dziewczynka_z_syrii_w_rozowym_zegarku-em, dostęp: 11.01.2019.
8. https://www.chamsko.pl/76159/Jak_widzimy_uchodzcow, dostęp: 11.01.2019.
9. https://www.chamsko.pl/84808/Wyglada_znajomo, dostęp: 11.01.2019.
10. <https://www.chamsko.pl/92423/Uchodzcydostep>, dostęp: 11.01.2019.
11. <https://www.sadistic.pl/epidemia-gwaltow-w-niemczech-vt379517.htm?highlight=uchod%C5%Bacy>, dostęp: 11.01.2019.
12. <https://www.wiocha.pl/1326356,Uchodzcy-wciaz-napadaja-na-kobiety>, dostęp: 11.01.2019.
13. <https://www.wiocha.pl/1338293,Uchodzcy-i-najejdzcy>, dostęp: 11.01.2019.
14. <https://www.wiocha.pl/1340247,Nadchodza-uchodzcy-chroncie-swoje-kozy>, dostęp: 11.01.2019.
15. <https://www.wiocha.pl/1340679,Jedyni-uchodzcy-z-Afryki-oczekiwani-w-Polsce>, dostęp: 11.01.2019.
16. <https://www.wiocha.pl/1345791,Dramat-uchodzcy.Nie-zdazyl-usiasc-do-zdjecia>, dostęp: 11.01.2019.
17. <https://www.wiocha.pl/1370298,Uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
18. <https://www.wiocha.pl/1397081,Biedni-uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
19. <https://www.wiocha.pl/1429602,Mlodzi-uchodzcy-zdemolowali-osrodek-w-Mecklenburgu>, dostęp: 11.01.2019.
20. <https://www.wiocha.pl/1433147,Uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
21. <https://www.wiocha.pl/1447782,Kobiety-i-dzieci...biedni-uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
22. <https://www.wiocha.pl/1448461,Do-przyjaciol-Ukraincow>, dostęp: 11.01.2019.
23. <https://www.wiocha.pl/1457976,Taka-mala-zaplata-za-czerwiec-dla-uchodzcy-Ahmeda>, dostęp: 11.01.2019.
24. <https://www.wiocha.pl/1460105,Znowu-biedni-uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
25. <https://www.wiocha.pl/1520006,Hiszpanscy-uchodzcy>, dostęp: 11.01.2019.
26. <https://www.wiocha.pl/topusers>, dostęp: 11.01.2019.
27. <https://www.wykop.pl/tag/ukrainiec/wszystkie/next/entry-31510313/>, dostęp: 11.01.2019.
28. SW Research. (2013). *Kryzys w social media, Raport*, www.swresearch.pl/pdf/RAPORT_Kryzys_w_SocialMedia.pdf, dostęp: 10.12.2018.

PERCEPTION AND ATTITUDE TOWARDS THE PHENOMENON OF MIGRATION IN THE OPINIONS OF USERS OF SELECTED WEBSITES

Abstract

The aim of the article is to show what factors or content influence the perception of the phenomenon of migration and how the attitude towards this phenomenon is manifested among users of selected popular content portals. The research included the following issues: the image of the phenomenon of immigration shown on the Internet, the Internet users' expectations of the presence of immigrants in Poland and the articulated attitudes towards them manifested in the form of anonymous comments placed under posts. The results of the research were based on the analysis of popular content on the phenomenon of migration placed in the portals subjected to research.

Keywords: migration, refugees, internet portals, content websites